

minder op operationele activiteiten in risicovolle gebieden. Als basis voor goede analyses zal een specifiek documentatiesysteem voor bepaalde landen worden opgezet.

Voordat wij aan die inlichtingentaak beginnen, moet er aan drie voorwaarden zijn voldaan. In de eerste plaats moet de minister-president in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkszaken en met de minister van Defensie tot een aanwijzing komen van de onderwerpen waarover die informatie wordt verzameld. Daarbij komt natuurlijk aan de orde, of die onderwerpen inderdaad in het belang van de nationale veiligheid zijn. De onderwerpen die de BVD of de AIVD onderzoekt, moeten overwegend niet militair relevant zijn. Overwegend militair relevante onderwerpen zullen aan de MID of de MIVD worden toegewezen. De heer De Grave zal straks ingaan op suggesties om daarbij een wat hardere demarcatielijn te trekken. Het is duidelijk dat er door de coördinerend minister – de minister van Algemene Zaken die daarvoor een coördinator aanstelt – heel expliciet moet worden aangegeven over welke onderwerpen in het buitenland inlichtingen mogen worden ingewonnen.

De heer Rouvoet vroeg of de coördinator zelf met de Kamer gaat spreken. Dat is absoluut niet de bedoeling. Als bij de minister-president de behoefte bestaat om vanuit zijn coördinerende rol contact met de Kamer te hebben, zal hij dat zelf doen.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Dat vind ik wel belangrijk. Ik heb het aan de orde gesteld, omdat er in de stukken sprake was van de mogelijkheid van rechtstreeks contact tussen de coördinator en de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dat verwonderde mij. Als de minister nu evenwel zegt dat het niet mogelijk is, neem ik aan dat die stelling achterhaald is.

Minister **De Vries**: Het is zoals ik het gezegd heb. De coördinator werkt onder de verantwoordelijkheid van de minister-president en als die iets te verhandelen heeft met de Kamer vanuit die verantwoordelijkheid, dan zal hij dat zelf moeten doen. Ik sluit niet uit dat de coördinator af en toe een brief schrijft namens de minister-president of mededelingen doet aan de bijzondere commissie. De minister-president draagt echter de politieke verantwoordelijkheid; daarop kan niet worden afgedongen.

De vraag is gesteld of men dit werk wellicht kan doen met liasons, bijvoorbeeld met betrekking tot de politie in eigen land. Soms moet men dat inderdaad doen. Mensen gaan dan naar bepaalde regio's, leggen daar contacten en proberen op basis daarvan het een en ander te doen. Als men evenwel serieus wil weten wat er op een bepaalde plaats aan de hand is, zal men dat zelf moeten uitzoeken.

Er is ook gevraagd wie er bij de I-taak geconsulteerd moet worden, bijvoorbeeld de minister van BZK of die van EZ. Dat hangt ervan af vanuit welke behoefte de informatievraag voortkomt. Er werd wat badinerend gesproken over het knippen van kranten. Mensen die dat hun hele leven al doen, weten overigens dat je op die manier een schat aan informatie kunt vergaren. Het is weliswaar moeilijk om de waarheid ervan precies vast te stellen, maar je komt een heel eind. Zo zal het terrorisme-document van de EU, dat niet gepubliceerd mag worden, voor de ijverige lezer van de International Herald Tribune geen verrassingen bevatten. Iedereen die goed zijn ogen en oren openhoudt en goed met onderwerpen bezig is, kan een heel eind komen. Er zijn echter altijd gegevens waar je niet achter komt. Om

die gegevens te kunnen verzamelen, heb je deskundigheid en geoefendheid nodig.

Als een departement een belangrijke vraag heeft – dat kan zelfs het departement van Buitenlandse Zaken zijn, terwijl dat over het algemeen alles over het buitenland weet – dan moet het deze vraag aan de orde stellen in het CVIN, het Comité verenigde inlichtingendiensten Nederland. De voorzitter coördineert een en ander. Verder zitten hier het hoofd van de BVD, het hoofd van de MID en een DG van Justitie in. Zij bespreken met elkaar of die vraag past bij de taakstelling van de diensten en, zo ja, hoe daaraan tegemoet kan worden gekomen. De coördinator meldt de uitkomst vervolgens aan de minister-president. Als de minister-president de uitkomst goed vindt, gaat hij met de ministers van BZK en van Defensie praten over het al dan niet aanwijzen van het thema tot onderwerp van onderzoek door de BVD of de MID. Het gaat dus anders dan bij de voormalige IDB.

Mij is verder nog gevraagd waarom de IDB indertijd is opgeheven. Ik heb daar geen zelfstandig wetenschappelijk onderzoek naar gedaan, maar ik ken de publicatie waar de heer Vos aan refereerde. In het openbaar kan ik zeggen dat de indruk bestond dat de dienst wat te klein was geworden en intern te verdeeld was geraakt om zijn rol effectief te kunnen spelen. De IDB is dus opgeheven en daar is een goed boek over geschreven. Nu blijkt evenwel dat er een aantal activiteiten is die wij ook in het buitenland goed moeten kunnen aanpakken. De IDB had een erg ruime taakstelling, namelijk het verzamelen van gegevens betreffende het buitenland.

De nieuwe inlichtingentaak is echt nader genormeerd door het begrip "nationale veiligheid". Dat is ook een ruim begrip, maar niet zo ruim. De IDB kon zijn I-taak zelfstandig invullen. Ik heb zojuist geschetst welk besluitvormingsproces aan de nieuwe I-taak is toegevoegd. Verder zullen de werkzaamheden van de Commissie van toezicht via deze wet heel nadrukkelijk betrekking hebben op de I-taak.

De heer Harrewijn heeft dezer dagen antwoord gehad op een aantal vragen, in het kader van de BZK-begroting, over de bemensing van de BVD als het gaat om de I-taak. De bemensing, waarover altijd een discussie te voeren valt, staat overigens los van het feit dat er een bepaalde taak op dit punt in de wet wordt opgenomen.

De heer ~~Cees~~ Vos (VVD): Voorzitter. Wordt er nog een nieuwe inlichtingenbehoefteplan gecreëerd als die welke indertijd in het begin van de jaren tachtig voor de IDB is opgesteld? Als dat het geval is, dan kan ik mij voorstellen dat de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten daar een prioriterende inbreng in heeft.

Minister De Vries: Zo lang deze wet nog niet is aangenomen, is die dienst er nog niet. Een van de eerste dingen die de minister-president moet gaan doen, ook op grond van artikel 3 van de wet, is grondig met mijn collega van Defensie en met mij overleggen over hoe een aantal nieuwigheden in deze wet zal worden ingevuld. Het is dan heel goed mogelijk dat daarbij de vraag aan de orde komt hoe de I-taak gaat worden verricht. Wellicht moeten wij daar planmatig mee omgaan. Dat kan het plan zijn dat de heer Vos noemt. Dat past allemaal heel goed binnen de grenzen van het redelijke. Mijn eigen inschatting, zonder vooruit te lopen op de besluitvorming later, is dat als wij dit niet planmatig doen, aan de hand van behoeftenramingen, wij nooit goed bezig zullen zijn. De verborgen boodschap in de woorden van de heer Vos treft in beginsel doel.

Mevrouw Scheltema-de Nie (D66): Voorzitter. De inlichtingentaak-buitenland zal pas op basis van deze wet tot stand komen. De wet is dus uitermate

Minister De Vries: U kunt zich toch goed voorstellen dat als wij straks zo'n I-taak op ons willen gaan nemen, er nu al wordt nagedacht over de mensen die daarvoor nodig zijn. Niet iedereen in Nederland kan dat goed doen, want je moet daar wat voor kunnen. Daarom moet bekeken worden welke selectiecriteria er zullen worden gehanteerd en welke specifieke opleiding er moet komen. Verder moet worden bekeken hoe het zal worden gedaan: alleen of via internationale netwerken. Dat zijn allemaal dingen waarover moet worden nagedacht.

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): ik heb echter de indruk dat men al verder is dan alleen nadenken. Men is al bezig met het ontwikkelen van die netwerken. Op wat voor grond gebeurt dat? Met wie mag men contact opnemen? Waarom die haast?

Minister De Vries: Er is geen sprake van dat wij dat al aan het doen zijn. Wij zijn nu aan het onderzoeken wat bekwame en goede relaties zouden zijn om die taak straks op een goede manier in te vullen. Het is dus nog in voorbereiding. Als wij straks zeggen dat wij daar niet aan moeten beginnen, kunnen wij daar zo mee op houden. Er is echter breed begrip voor dat wij in een wereld die steeds kleiner wordt, die functie in het buitenland gaan invullen.

Mevrouw Van der Hoeven (CDA): Volgens mij hebben er een behoorlijke tijd geleden al de nodige advertenties in kranten gestaan, waarin personeel werd geworven voor deze nieuw op te richten dienst. Wat dat betreft, heeft de heer Harrewijn dus wel degelijk gelijk als hij stelt dat er al bepaalde zaken in gang zijn gezet.

Ik heb een paar vragen gesteld over de I-taken. De eerste vraag ging over de exploitatie. Hoe voorkomen wij dat de misstanden die bij de IDB bestonden zich opnieuw voordoen, met name als gevolg van de exploitatie van de gegevens? De minister zei dat het niet in de wet staat. Dat klopt,

maar het staat wel in de memorie van toelichting. Volgens die memorie van toelichting moet het begrip onderzoek breed worden uitgelegd. Het gaat dan om het exploiteren van bevindingen uit het onderzoek. Hoe verhoudt dat zich met elkaar? Hoe voorkomen wij de misstanden die er vroeger zijn geweest?

Minister De Vries: Het antwoord op die vraag ligt vrij voor de hand. Als er gegevens en inlichtingen verzameld worden, gebeurt dat in het kader van een opdracht, die expliciet aan de betrokken diensten is gegeven. Als die opdracht slaagt en er relevante gegevens en informatie worden ingewonnen, zullen zij worden teruggeleid naar de diensten waarvoor de betrokken personen werken. Die zullen dan aan de hand van het materiaal bezien wat er met die gegevens kan worden gedaan. De situatie die vroeger bij een andere dienst heeft bestaan, zal nu niet ontstaan omdat wij met een strenge definitie van onderwerpen werken. Daar komen op zijn minst drie ministers aan te pas. Die opdrachten zullen verder resulteren in materiaal dat weer teruggaat naar degene die daar opdracht voor heeft gegeven. Dat is de coördinerend minister, de minister van Algemene Zaken, die dat zal delen met de collega's van Defensie en Binnenlandse Zaken. Vervolgens zal in samenspraak met de hoofden van diensten worden bekeken wat er met het materiaal kan worden gedaan.

Het misverstand dat op het punt van de vitale economische belangen is ontstaan, hebben wij ongedaan gemaakt door dit punt uit de wet te halen. Wij willen namelijk niet dat onze inlichtingendiensten zich gaan bezighouden met economische belangen, te verstaan als bedrijfsbelangen en de concurrentiepositie van bedrijven in Nederland. Die indruk willen wij niet wekken.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie): Voorzitter. Als wij spreken over de vitale economische belangen, dan kon ik leven met de tekst van de stukken, waarin staat dat het alleen maar kan als het rechtstreeks raakt aan de nationale veiligheid. We moeten het daartoe dan ook beperken. We moeten er niet allerlei andere dingen naastzetten waaraan het ook gerelateerd kan zijn. Ik begrijp dat het in een debat zo gaat. Ik vind het echter van belang om hier met elkaar vast te stellen dat economische spionage alleen maar kan als de nationale veiligheid in het geding is.

Minister **De Vries**. Dat is ook absoluut de bedoeling.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter. Het zou goed zijn als de minister kan aangeven welke criteria daarbij gehanteerd worden. Er moet een afweging gemaakt worden welk onderzoek je wel en welk onderzoek je niet uitvoert. De minister zegt dat het om het belang van de nationale veiligheid gaat. Dat is me te breed en te vaag om als enige criterium te hanteren bij de beslissing of iets daar wel of niet onder valt. De minister moet daar iets meer handen en voeten aan kunnen geven.

Minister **De Vries**: Dat is een voorwerp van oordeelsvorming. Het zou kunnen gebeuren dat een medewerker van een dienst door het vergaren van inlichtingen iets te weten komt, dat hij zo belangrijk acht dat hij vindt dat hij dat moet melden. In ons land moet dan vervolgens nadere oordeelsvorming plaatsvinden over de vraag of dit gegeven in ons land gebruikt moet worden bij het nemen van acties of communicatie of dat dit buiten het kader van nationale veiligheid valt. Daar is oordeelsvorming van nodig. Deze moet in de afweging tussen de drie ministers, bijgestaan door hun deskundigen, gemaakt worden. Bij de interceptie van gegevens krijg je niet altijd alleen de gegevens waarnaar je op zoek bent. De minister van Defensie zal daar straks het een en ander over zeggen. Het gaat om de beoordeling van de gegevens die je vervolgens niet wilt gebruiken. Het kan heel goed zijn dat

degene die de gegevens verzameld heeft, dat oordeel zelf niet durft te geven. Hij moet voor die beoordeling dan via de hoofden van zijn dienst naar politiek aanspreekbare personen, die daar advies over zullen geven. Daar is oordeelsvorming voor nodig. Daaraan valt niet te ontkomen, omdat niet bij voorbaat valt vast te stellen hoe in een thans niet bekend geval geoordeeld moet worden over datgene wat gemeld wordt.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter. We hebben het dan toch over twee verschillende dingen. Ik kan me wel iets voorstellen bij wat de minister zegt. Er komt informatie binnen en er moet geoordeeld worden wat daarmee gedaan moet worden. Dat is helder. Ik had het daar alleen niet over. De I-taak is offensief. Je bepaalt hier welke onderwerpen je gaat onderzoeken. Er is dus een heel bewuste keuze voor nodig. Mijn vraag is welke criteria dan gehanteerd worden bij de bewuste keuze om iets wel en iets anders niet te onderzoeken. Daar draait het om.

Minister **De Vries**: Ik geloof dat daar niet in het algemeen en voor alle tijden iets over gezegd kan worden. Er zal intensief overleg voor nodig zijn met de ministers over wie ik het had. Er zal gekeken moeten worden welke urgente problemen die ons land bedreigen in het buitenland bijzondere aandacht verdienen. Ik durf daar in abstracto niet veel over te zeggen. Ik zou anders vandaag aan het formuleren slaan van de onderwerpen die straks na intensieve voorbereiding door de minister-president moeten worden aangewezen.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Ik zou dan toch graag bij de heer Vos aan willen sluiten en het inlichtingen-behoeftenplan van stal halen. De minister kan op die manier wel degelijk aangeven welke onderwerpen nader onderzocht moeten worden.

Minister **De Vries**: Ik sluit absoluut niet uit dat dat plan een onderdeel zal gaan worden van communicatie over het werk van de diensten. Ik heb dat ook aan de heer Vos laten weten. Dat hangt er ook weer van af hoe

kwetsbaar het beschikbaar maken van die gegevens is voor het werk dat door de dienst verricht moet worden.

De heer Vos (VVD): Voorzitter. Ik heb gewezen op het feit dat de IDB indertijd een soort van "voor wat hoort wat"-cultuur gehanteerd zou hebben. Dat betekende dat men agenten van bedrijven in het buitenland wierf. Ik noem een willekeurig voorbeeld. Een baggermaatschappij in het verre buitenland signaleert dat de klad in de Nederlandse baggersector zal kunnen ontstaan. Die agent geeft dat door en verwacht iets terug.